

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de vitiis

Wilhelm <Lyon, Prior>

[Basel], nicht nach 1475

De hiis que dant occasionem luxurie. [Tercia pars]

[urn:nbn:de:bsz:31-308070](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-308070)

pōt referri. q̄ legit̄ p̄. vi. zelus et furor viri non parcer
 in die v̄ndict̄e **S**cup̄z etiaz idest illicita defloratō virgi
 nis frequēter est ibi. et valde graue ḡ n̄ incest̄ qz cū vx
 ore p̄ris **N**ā ad h̄ pōt referri q̄ legit̄ .i. co. v. audis̄ in r
 vos fornicatō. et talis fornicatō q̄lis nec inē gēt̄s. ita ve
 vxores p̄ris sui aliqs h̄at **A**d idēz pōt referri q̄ legit̄ gen̄
 pent̄. Rub̄e effusus es sic aq̄ nō crescas qm̄ ascēdisti cub̄.
 pa. t. 7 macu. str̄. e. **E**st etiaz q̄ d̄amō ibi viciū d̄t natura
 cū fornicat̄ aliqs cū mortua. 7 iaz sudaio iuoluta religiose
 p̄fōe q̄ p̄f̄ce ordiez suū huāt deinue sudariū suū ferūt qz m
 hitu suo sepeliūt **D**e h̄s q̄ dant occēm luxuie. j. c.

Octo de h̄s que faciūt ad det̄. luxurie. et de spes
 ciebz ei? d̄dm̄ est de h̄s que p̄stant occasiōez hu
 ie p̄tō. que sūt octo sez ocū. indiscreta sūptō ei
 bi et pot̄. exhortatō vtulaz l̄ aliaz p̄fōaz q̄ d̄siliat̄ces
 sūt turpitudis. 7 p̄uū ex. asp̄. m̄licz. colloq̄. audit̄.
 cantileaz amatoiaz. l̄ instrōz musicōz 7 turpiloq̄oz.
 et tact̄. **Q**uod ocūz det̄ occēm huic p̄tō p̄tz ex scrip
 tis ethnicoz. 7 etiā ex sac̄ scriptura. vñ p̄ eta. q̄rit̄ egist̄.
 quare sic fact̄ adulter. in p̄ntu cā etiā desidiōsus erat. et
 ezech. xvi. h̄ fuit iniquitas sodōe sororis tue sup̄bia. sacuri
 tas p̄is 7 h̄ndancia 7 ocū. **D**e indiscreta sūptō. ei. 7 pot̄.

E indiscreta sūptōe ei. 7 po. quō sit cā luxurie satis
 d̄m̄ ē vbi d̄ vitō gule s̄ in pi. dixi. dic̄ etiā **Y**ero
 q̄ difficile inē epl̄as suat̄ pudicia. **E**t h̄n̄. p̄licat̄ casti
 tas i d̄licis **I**te ier̄ p̄ m̄broz ordie ordo vitōz ē. h̄ic d̄r q̄
 m̄bra ḡnatōi d̄pi. ata h̄uāt p̄tō. **D**e p̄tō vtulaz. ij. c.

Equit̄ de p̄tō vtulaz m̄ta aut̄ sūt p̄ q̄ p̄ cōdi
 magnitudo h̄ p̄ti. p̄m̄uz est h̄ q̄ p̄t̄m̄ istud est
 diabolicū. op̄. c̄m̄ diabolicū op̄m̄ dare vt hoiez d̄
 iciat in p̄t̄m̄ sic studiū vtulaz eluz ē vt m̄lieres inclinēt
 ad p̄t̄m̄ nec h̄nt de illo p̄tō q̄nz nisi fetozes et pot̄ū vnū
 vmi. vñ ioel. iij. puellā vendiderūt p̄ vmo vt bibent. s̄m̄
 est hoc q̄ op̄. eaz magis est noxiū qm̄ op̄. dyaboli. vbi

d

em nec homo nec dya? pot aliq? facere p se ibi facit vetula
 Vñ poss? recte dici dyabola. eo q? in pctō dyabolo assilet?
 a pctō em hēt dya? q? sit dya? qui est a creatōne angelus
 poss? etiaz dici sathan qd̄ interprat? aduersator. efficacius
 em aduersat? saluti ei? qm̄ mouet ad malū qm̄ ip̄e dyabol?
Tercū p qd̄ pot on̄di magitudo hui? pcti est pena ser-
 penci a dño inflicta. sp̄ens emz quē dya? sibi elegit vt p
 eum mlierez diceret eo q? mlieri assilaret? erect? em erat
 tūc. Et sm̄ tēdam vultuz virgineū hñs siḡficat recte has
 vetulas quas dya? elegit ad alias mlieres deiciēdas eo q?
 sint eis silēs. **Licz** aut? sp̄ens tanq? creatura irrōnalis non
 intellexerit q? fecerit. tñ in trib? punit? est. euz mlr̄ in du-
 ob? punita sit tñ. et vir tñ in vno. vir etiaz q? in solo esu
 peccauit. in labore querēdo sibi edulū punit? est. Vñ di-
 ctuz est ei maledicta terra in ope tuo rē. mlr̄ supbiuit et
 in fructu peccauit. ideo de? eam hūiliauit dicens. sub viri
 ptate eris. et in fructu ei? pūiuit eam dicens. in dolore pa-
 ries. sp̄ens vero q? hoīem deiecit pstrat? est cum p̄us ere-
 ctus incederet. vñ dictuz est ei sup pct? tuum gradieris
 q? hūit in ore mēdaciū. ideo in ore ei? posituz est venenuz
 et in cibo punit? est. vñ dictuz est ei terram comedes omi-
 bus dieb? vite tue. q? mlierem decepit. ideo dictum est ei
Inimiciās ponā inter te et mlierez. et post ip̄a steret ca-
 put tuū. et est argumētuz q? mlieres scē multum dēt odio
 hñe tles vetulas. nō naturā. s; viciuz eaz. et nisi se correpe-
 rint peurare eo mō quo sm̄ dñi poterūt vt a uicimia sua ex-
 pellāt eas. **Qualiter** ḡ punitur vetule que intelligūt pctā
 que faciūt. si sic sp̄ens punit? est qui nō intellexit. sicut
 sp̄ens in ore punit? est. sic punitur et ip̄e. et q? vīnuz p
 pctō qd̄ faciūt bibūt. fel draconuz erit vīnuz eaz. et vene-
 num aspidum insanabile. **Ipsis** etiam dicetur. non terram
 comedes sed carbones comedes omnibus diebus vite tue
Et q? se plantam vel pontez dyabolo fecerunt vt p eas ad
 mlieres dya? trāsiret. **Ipe** pstrate deuleabunt? et vadent

sup eas horribiles. vt ait iob. **Quartum** est qd legit ecci. xxviii. de lingua tertia vbi sic hetur **Mulieres fortes** dicit. vel mulieres viratas s'm alia lram. vel etiaz maritatas et qui busdaz in p'p'olis. subiungit et utilis poci? inferus qm illa **Ignis** infernalis no exurit nisi illos qui adducunt et qz hoc meruerunt. s; lingua etia iniustissime vrit igne peccati etiaz illos qui sibi nihil nocuerunt. **Quintus** est hoc qz vetula t'lis se h'et sic lingua in corpe dyaboli qd est congregatio maloz. ex quo satis pot ondi qz multa malicia sit in hmoi mlierib? si emz catu est malicia in lingua vni? homis. vt hetur ca. **Ja. iij.** q' tuz credenda est h're malicie lingua dyaboli **De lingua** hois dicit **Jacob?** lingua nra ignis est vniuersitas iniquitatis. et post que maclat totuz corp? et inflamat rotam naitatis nre inflamata a gehena. et itez lingua est inquietuz maluz plena veneno mortifero que de lingua dyaboli verissime pnt dici sez de vetula. **¶** cum dya? vt faber sit iuxta illud ysa. ego creavi fabruz sufflatem in igne prunas. et iuxta illud Job alicus ei? prunas eius arcere facit. vetule iste snt vt folles ipi? attestat aut nigredo vetularuz hinc offitio **¶** Spe etiaz vetule snt quasi larue sub quibus latet dya? et in quib? opat. si em se manifestaret in p'pa forma horrorez mlierib? inuiteret **¶** Spe etiaz ree snt pditiois snt apud deu cui? castra explorat et pcurat vt dya? tradatur. **¶** cum xpus in tpe passionis laborauerit vsqz ad sudores sanguineu et tm doloz sustinuerit qz no dolor sic dolor ei? et tm exp'derit. ibi emz fractuz est alabastruz et vnguētuz mie effusuz in tanta habudancia qz euz senserunt celū et terra et infern? vnicā tñ aiām sez latromis in actu luēt? est ibi **Ex** q' satis p'z q' tuz peccēt h'ee vetule etia si non auferrent nisi vnam aiām deo in tota vita sua. cum tale dampnum faciant ei quale lucrum ipse fecit in cruce **¶** Item si predicator vn? non lucraret in tota uita sua nisi vnicaz aiām multuz faceret. cum vna anima pl? valeat qm omēs diuicie hui? mudi **¶** Igit? si aliqua vetula toto tpe

44
/

vite sue nullus aliud malus faceret. nec corde nec ore nec
ope nisi qd vnam animam deo auferret nimis est. Item si aliquis
vendidisset vnum de vicinis suis comedendo et bibendo cum eo
aliquibus qui eum corporali iugularent valde malus iudicaretur
vel si quis ad tantam malitiam pervenisset qd p xij. den. hominem inter-
ficeret. quoniam mala ergo iudicanda est que tot mulieres vendit
ad interficiendum eas spiritualiter comedendo et bibendo cum eis. et
que non p xij. den. sed p potu vno vini interdum in mortem
vni anime consentit. Incendiarium qui furtim domos et aedificia
manipulorum incendit in guerris proceres ceteris reputatur
et maxime sunt exosi. vetule autem iste incendiarie sunt. luxuri-
am enim que ignis est usque ad consumptionem devorans. ut legi-
tur in Job. in cordibus hominum ponit nec parcat etiam tem-
plis. fideles templa sunt deo in baptismo dedicata. Item si
nullum tale sacrificium est deo ut zelus animarum nullus tale sa-
crificium est dyabolo ut perditio earum et nihil sic deo displicet
Vetule et les videntur prope esse de familia dyaboli et sic voluit
christus ut super apostolos appareret lingue ignee ad ostendendum quod
officium eorum erat verbis corda hominum igne celesti inflammare
sic dyabolus si vellet officium istarum vetularum hominibus ostendere ling-
uas igneas igne fetido inferni faceret super eas apparere

De malo exemplo **Tercium Cap.**

Sequitur de malo exemplo quod frequenter dat occasio-
nem peccati luxurie. et licet malus exemplus vltimul-
timum timendus sit. precipue tamen exemplus habet peccati quod in
membris generationi deputatis maxime servit decepta. vnde summo
studio vitanda sunt loca ubi fornicarii versantur quod non accide-
ret de facili quod aliquis videret aliquos fornicari quod temptaretur. vnde
in ecclesia qui se coniungit fornicariis erit nequam. Et apostolus. i. ad
corinthios. v. loquens de chorinthio fornicatore. nescitis quod modi-
cum fermenti totam massam corrumpit. expurgate ergo vetus fer-
mentum. Et seneca. vnde exemplus avaricie vel luxurie multum mali fa-
cit etiam cum eis qui sunt in merito non est tutum hitare qui vgi-
nitatem vel castitatem volunt suare. **De aspectu mulierum. iij. Cap.**

Sequitur de aspectu mulierum qui valde timendus est ve-
 potest ostendi et auctibus et exemplis et rationibus. auctibus
 vnde super illud genese vidit mulierem et dicit genese non licet
 intrari quod non licet occupari. Item genese. pensandum est quantum vi-
 sus deum restringere qui mortaliter vivimus si mater vivens
 cum per oculos ad mortem venit. et ecclesiasticus. ix. virginem ne con-
 spicias ne forte scandaliseris in decore eius. et post. auerte
 faciem tuam a muliere compta. Exemplis potest ostendi. vnde genese
 xxxiiij. Cum vidisset dynas sichen filius emor euei pater
 terre illius adamauit illam et rapuit. et genese. xxxix. Iniecit
 dominus oculos suos in ioseph et ait dormi mecum. et ii. regum.
 xj. vidit dauid bethsabee lauam se ex aduerso super solarium
 suum. erat autem mulier pulchra valde. et subiungit missis itaque
 dauid nuncijs tulit eam. Et de iudith. xvi. legitur colligauit
 cincinnos suos mitra ad decipiendum eum sandalia eius rapu-
 erunt oculos eius. pulchritudo eius captiuam fecit animam eius.
 cincinnos vnde capillos in serie vna congregatos. Multis
 etiam rationibus potest ostendi quod valde timendus sit nobis aspectus
 mulierum quoniam quedam sumuntur ex parte mulierum et alie ex parte
 oculorum. Ex parte mulierum sumere possumus tres rationes ad hoc
 ostendendum. Prima est hec quod a planta pedis usque ad verticem
 non est locus in mulieribus in quo non sit positus laqueus ad ca-
 piendum oculos quod satis innuit. iudith. xvi. dicitur ibi colliga-
 uit et ut scilicet ecce laqueus in vertice sandalia eius rapuerunt
 oculos eius. ecce laqueus in pedibus. Et ecclesiasticus. vij. inueni mulie-
 rem amariorem morte. que laqueus est venatorum et sagena
 eorum eius. vincula sunt manus eius. hoc dicitur ut qui manu eius te-
 net sciat se esse in vinculis dyaboli. Et psalmus. vii. ecce occur-
 rit illi mulier ornata meretricio preparata ad capiendas animas.
Nota quod dyabolus quasi excoriat mulieres. pellem honeste con-
 uersationis ab eis remouendo ad miluos id est ad luxuriosos
 capiendos qui sunt animalia ignobilia que ad escam volunt. Ad idem solent
 canes et mullegi excorari. mixta est quoque tolerat inter fide-
 les. quod mulieres sic preparant se ad interfectiones animarum.

46

Si quis faceret foueas in via et eam coopiret non toleraret. fouea autē pfūda est meretrix. vt legit̄ in p̄u. **I**te eccl̄ ix. ne respicias mulieres multiuolaz ne forte incidas in laqueos earū. **S**ecūda rō quare aspectus mulierū sit timēdus est hęc q̄ mulieres in aspiciētibz se solo visu ignem infernalēz succendūt etiā a remotis. vñ eccl̄. ix. ne circūspicias spēm alienā p̄pter spēm mulieris pierūt mlti et ex hoc deupia quasi ignis exardescit. **T**ercia rāō est quia non est aliq̄ ps in eis q̄ quasi gladio nō vtant̄ in necem se aspiciēciūz. **I**ero gladius igne est spēs mulieris quasi ex omi pte sui sagittas mittens. ad qm sagittatōez p̄tinz q̄ legit̄ p̄u. vii. donec trāssigat sagitta iecur ei. et paulo post mltos vulneratos deiecit. nō est hoc mirū si mltos interficiat cū densescat mltitudine teloz sic porcus qui dicit sp̄maticus multitudīne sp̄maz. **¶ De oculis timendis.**

Ex pte vero oclorū p̄nt sumi vii rōnes. **P**rima est q̄ oculi sūt valde veloces ad nocēduz aīe. ideo p̄dombz opant̄ tren. iiii. oculi me. de p̄dat. est aīaz meā p̄dones timēt multū p̄pter sui velocitatez. **A**d idēz p̄met q̄ dicit ḡg. sup illud gen̄ vidit mlti rē. deprimēdi sūt oculi a lascīnia sue voluptatis quasi quidaz raptorez ad culpas non em̄ eua lignū otigiss̄ mli p̄us incaute respexiss̄. **S**ecūdo timēdi sūt oculi qz a remotōri nocēt. gustus et tactus sūt eoz que sunt immediata. s̄ visus non sic p̄pter hanc causā multuz timēt balistarij et sagittarij. **T**ertō qz oculi cōtra nos multis armis vtunt̄. plēs em̄z dr̄as rez nob̄ oñdit visus quaz ceteri sensus. **S**ensus iste ministrat materiaz tēptandi nob̄ et q̄tum ad deupiam carnis et q̄tum ad deupiam oclorū et q̄tum ad supbiam vite. **V**nde p̄hus. **T**ocius hominis libertas est perdidisse oculos. oculi sunt per q̄s paup̄tatez ferre nō possum. oculi tora n̄ra luxuria sūt h̄i nos in omia quotidie vicia p̄cipitāt. **Q**uarto qz duces sūt scelez inter latrones magis timentur qui vias sciētes aliorum sunt duces. **S**eneca. intelligendum est ptem esse

27
innocencie cecitatez. hinc oculi adulteruz mostrant hinc ince-
stum. hinc domū qm cōcupiscas. irritamēta sunt maloz.
duces scelez. Quinto ppter corruptōem magnaz que in ocu-
lis est. ad qm corruptōem pmo facit facilitas ledendi qm
videtur hre a natura et qtuoz ad pctm eiu attestat facili-
tas ledēdi corpali que est in eis. dispositō em corpalis at-
testat frequēter dispositōm spūali. Ad idem facit hoc q na-
turalr custodiūt oculi tāta diligēcia multis em tunicis in-
uoluti sūt a natura ⁊ palpebra exteriori defendūt et etiaz
obiectōne man? si opus fuerit eiusdez etiaz facilitatis le-
dendi signuz est hoc q p oculos ad mrem nrām mors intra-
iit. Secūdo facit ad corruptōez istam hoc q mlti corrupti
fuerūt in pmo pctō. vñ post dñestionez pomi sequit in ge-
nesi. et apti sūt oculi eoz q intelligit quo ad mot? cupi-
scenciaz. non em intelligēduz est q quasi palpones ⁊ cecū
acceserūt ad lignū viticū. vñ sup illud math. vii. qd aut
vides festucā dicit glo. ocul? qui in paradiso post culpā est
relerat? videt non vñ pficiat h vñ in deteri? cadat. Tertio
corrupti sūt ex diuturna dsuetudine peccādi tāta aut cor-
ruptō ista est q quasi inuit? cōcupiscit homo q vidz ocu-
lus. vñ sup illud iob. xxxi. pepigi fed? cum oculis meis ⁊ c.
dicit glo. fed? cum oculis pepigit ne pus incaute aspiciēt
q postea inuit? amaret. Sexto ideo sūt multū timēdi oculi
qz vsus eoz est valde necessari? qto eniz est vsus magis
necessari? tāto et abusus est magis timēduz. licet lingua
valde corrupta sit tñ includi pōt longo tpe et sic cessando
ab ei? vsu cauet hō ab ei? vsu. h oculi nō cessāt videre. vñ
nō cessāt peccare. vñ. ii. pe. ii. oculos hntes plenos adulte-
rij ⁊ inceffabilis delicti. Septio sūt oculi timēdi qz sūt qsi
due porte in castro corpis nrī quib? si dñet? dya? simplr e-
rit dñs corpis nrī dom? qui hēt portas alic? castri hēt et
castz. Vñ iob. xxxi. post illud pepigi fed? ⁊ c. subiūgit
qm em ptez hret in me de? desup. vbi insinuat q nihil ha-
bet de? in homie si oculos non habeat. sic non est dñs castri

40
qui non habz ibi ingressuz et egressuz. et vt breuē dicam
cum breuis sit omis malicia sup maliciaz mlieris. vt legit
eccī. xxv. et nihil oclō nequū creatuz sit. vt legit eni sō
xxx. Cum in aspectu mlierz hec duo valde timēda coniungū
tur. cōstat aspectuz mlierz valde timēdū esse. Ideo iob sci
ens oculos esse hostes valde nociuos. fedus cum eis pepi
gerat vt nec cogitaret de virgine. Ideo etiā legūt quidaz
p̄hi sibi oculos eruisse. Vñ iero? non doleas si hoc non ha
bras q̄ fornice et mulce et serpētes hēt carnis oculos sed
illum oculuz te h̄re letare. de quo in cant. vulnerasti me so
ror mea sponsa in vno oculoꝝ tuoz. deniqz quosdaz mūdi
p̄hos legim? vt totam cogitatōem ad puritatez cogere
sibi oculos eruisse. In hoc tamen non debem? eos imitari
De colloquio mulierz. ¶ Quintuz Cap.

Equit? de colloquio mlierz q̄ valde timēdū est q̄
patz p̄mo p̄ h̄ q̄ sermo mlieris insinuat esse rethe
p̄. vij. vbi sic legit de fallace mliere. Criticū eū
sermonib? mltis. Secūdo ex hoc q̄ opat? igni eccī. ix. vbi sic
legit. colloquiū illi? quasi ignis exardescit. Tertio ex hoc
q̄ cōpat? gladio acuto. p̄. v. fau? distillans labia mere
triciis et nitidius oleo. Nouissima autez ei? amara quasi ab
sinthiuz et acuta quasi gladi? biceps

De auditu cantatōnum et ceteroz. ¶ Sextuz Cap.

Equit? de auditu cantatōnum amatoriā et turpi
loquiōz et instrumētōz musicoz. audit? cantatō
nū valde timēdū est. vñ eccī. xx. cum saltatrice
ne sis assidu? nec audias illam ne forte peas in efficacia il
lius. Ad audituz turpiloquiōz possum? referre q̄ dicit
apo?. corrūpunt bonos mores colloquia mala. musica etiā
instrumēta multuz sūt timēda. frangūt eniz corda hoīm et
emollūt. et ideo scdm verbuz sapiētis essent frāgenda.

De tactu.

¶ Septimuz Capitulum.

Equit? de tactu mlierz q̄ vald piculosus est sic p̄o
ōndi mltis testiōnis scriptūe et p̄mo ex h̄ q̄ legit.

79

Eccī. ix. cum muliere aliena ne sedas omīno. nec accūbas
cum ea sup cubit. **xc.** Sedo ex hoc q̄ legit̄ **eccī. xxvi.** qui
tenet̄ eam quasi qui apprehendit scorpionem. **Tertō** ex hoc
q̄ legit̄ **eccī. vii.** vincula sunt manū eius. **Quarto** ex hoc
q̄ legit̄ **p̄. vi.** nunq̄ p̄t homo abscondere ignē in sinu suo
vt vestimēta ei⁹ non ardeant. aut ambulare sup prunas et
non cōburētur plāte eius. sic qui ingredit̄ ad vxorem p̄xi
mi sui non erit mūdus cum tetigerit eam. **Ad idē** facit ex
emplum andree ep̄i supposituz qui sanctimoniales p̄cussit
manu. de qua p̄cussione p̄nceps demonū adeo letatus est.
Ad idē facit exempluz q̄ habet̄ in dyalogo de quodā sa
cerdote qui habuerat cōcubinas sed eam dimiserat et ei nō
cohabitabat ymmo sanctissime viuebat. tandem eo egrotā
te ad mortē. et circūstantibus dubitātib⁹ vt iam spūs
recessiss̄ illa que tunc ibi erat accessit p̄p̄ tēptatura vt
adhuc spiraret. Ille autē vidit eam ⁊ cum magno cona
mie locutus ait **Recede m̄i recede.** adhuc viuit ignicul⁹
tolle paleam. **Ad idē** facit q̄ legit̄ in vitis p̄mi de quodā
fratre qui volens cum m̄re trāfire flumen manus suas in
uoluit pallio ei⁹ et portauit eam vltra et interrogat⁹ ab
ea cur hoc faceret. **Respōdit** corp⁹ m̄ieris ignis est. et eo
ip̄o q̄ contingebam te vniebat mibi memoria de alijs mu
lieribus. **¶ De remedijs cōtra peccatum luxu
rie quarta ps.** **¶ Primum Capitulu.**

¶ Ituz est de hijs que dant occasiones luxurie cō
sequēter dōm est de remedijs cōtra hoc p̄ctm̄. Cū
autē luxuria sit ignis sicut patz ex p̄dictis nece
ssario erit triplex remediuz cōtra eam. Sic cōtra ignez ni
mium triplex solet adhiberi remediū scz aut per aque effu
sionem. aut lignoz subtrahōnez. aut elōgatōem. vbi ḡ.
si olla que iuxta ignem est adeo ebulliat. vt effundatur q̄
in ea continetur aliq̄ hoz trium fieri consueuit. vel aqua
frigida olle infunditur. vel de lignis subtrahitur. vel olla
ab igne elōgat̄. sic etiam facienduz est cōtra ignez luxurie